

I. VILÁGHÁBORÚS KITÜNTETÉSI JAVASLATOK A BÉCSI HADILEVÉLTÁRBAN ÉS A BUDAPESTI HADTÖRTÉNELMI LEVÉLTÁRBAN

Az utóbbi években a veszteségi iratok mellett egyre nagyobb érdeklődés mutatkozott a világháborús kitüntetési javaslatok iránt is. Sok esetben a kitüntetési javaslat egyben veszteségi dokumentum is, hiszen a hősi cselekedet gyakran került a kitüntetésre felterjesztett életébe. Ezért a kitüntetési javaslat többnyire pontosan leírja a hősi halál körülményeit is. A legénységi állomány esetében többnyire a kitüntetési javaslat az egyetlen fennmaradt dokumentum a világháborús szolgálatról, hiszen – s ez az érdeklődő közönség számára is egyre szélesebb körben ismert – az I. világháború során katonai szolgálatot teljesített magyarországi katonák anyakönyvi lapjai megsemmisültek. A megmaradt kitüntetési javaslatok azonban szerencsés esetekben a hősi cselekedetek leírásán kívül a fontosabb személyi (születési év és hely) és katonai alapadatokat (sorozási év, rendfokozat, beosztás, harctéri szolgálat kezdete) is közlik.

A bécsi Hadilevéltár őrizetében lévő, feldolgozott I. világháborús kitüntetési javaslatok gyűjteménye két állagot foglal magában: a tiszti, valamint a legénységi kitüntetési javaslatokat. Az iratanyag közel 2800 doboznyi. A dobozok közel 2 millió 270 ezer darab kitüntetési javaslatot őriznek. Ebből 2 millió a legénységi állományúakra, 270 ezer a hivatásos és tartalékos tisztikarra vonatkozik. A tiszthelyettesek, valamint a zászlósok dokumentumai a legénységi állomány javaslatai között szerepelnek.

A világháború kitérését követő hetekben világossá vált, hogy az egyre szaporodó javaslatok elhelyezése, dokumentálása idővel a hadsereg közvetlen adminisztrációjában kezelhetetlenné válik. Ezért a Hadsereg-főparancsnokság már 1914. augusztus 20-án¹ arról rendelkezett, hogy a főparancsnokság szervezetében működő kitüntetési osztály az elintézt, pontosabban a hadsereg *Rendeleti Közlönyében* már kihirdetett kitüntetések dokumentumait a bécsi Hadilevéltár őrizetébe helyezze. A háború kezdetén a kitüntetések adományozásának a joga kizárólag az uralkodót illette. Azonban a növekvő számú kitüntetési aktákkal már a közismerten teherbíró, de mégiscsak aggrorú uralkodó nehezen tudott megbirkózni. A megoldást az 1914. augusztus 8-án² megjelent uralkodói rendelet hozta meg, mely szerint az Arany Vitézségi Érem elbírálása a Hadsereg-főparancsnokság, az Ezüst Vitézségi Érem I. és II. osztályaira vonatkozó kitüntetési javaslatok végső elbírásának joga pedig a hadsereg-parancsnokságokhoz került. Az 1915-től adományozható Bronz Vitézségi Érem elbírálási joga a kezdetektől a hadtestparancsnokságok kezében volt.³ Az 1916. október 1-jén kelt legfelsőbb elhatározás azonban lehetővé tette, hogy a Bronz Vitézségi Érem adományozási joga a hadosztály- és hajóosztályparancsnokságokhoz kerüljön. A gyorsabb ügyintézés reményében 1916

¹ Publikationen I. 1953. 99. o. AOK Erlass Res. Nr. 96

² Uo.

³ HL Levéltár és Múzeum, 107. d./6649/1943. sz.

decemberében az elbírálási jogkörök ismét változtak.⁴ Eztán az Arany Vitézségi Érem adományozásáról a Hadsereg-főparancsnokság mellett a magasabb seregpáncsnokságok is dönthettek. Az Ezüst Vitézségi Érmek elbírálása egyfel alacsonyabb szintre, a hadosztály-parancsnokságokhoz, illetve a hadosztály-parancsnokságokkal azonos jogkörrel bíró parancsnokságokhoz, például az erődparancsnokságokhoz vagy a katonai kormányzóságok parancsnokságaihoz került. A Bronz Vitézségi Éremről pedig a csapatparancsnokságok, például a dandárparancsnokságok mondhatták ki a végső szót.

A kitüntetési javaslatok ügyintézésének, illetve irattározásának menete a következőképpen alakult. Az illetékes csapattest-parancsnokságok, vagyis általában az ezredparancsnokságok kitüntetési javaslataikat eljuttatták az illetékes csapatparancsnoksághoz, vagyis a dandárparancsnoksághoz, majd a dandárparancsnokság a hadosztály-parancsnoksághoz, a hadosztályparancsnokság pedig a hadtestparancsnoksághoz. A felterjesztések szövegezése a cs. és kir. hadsereghez tartozó csapattestek esetében német, míg a m. kir. honvédség kötelékébe tartozók esetében magyar vagy német nyelvű volt. A dokumentumok végül az illetékes hadseregparancsnoksághoz kerültek, ahonnan az iratokat csapattestenként, bizonyos időszakonként külön gyűjtőbe téve a Hadsereg-főparancsnokságon keresztül a cs. és kir. Hadügyminisztériumba juttatták el. A minisztériumban a beérkezett legénységi gyűjtőket eredeti irattári rendjüket megtartva, 1917-től alapvetően két sorozatra osztották: az egyik sorozat a 100-as, a másik a 200-as gyűjtőszámot kapta. Az előbbi szám a Vitézségi Érmeket, utóbbi az 1916-tól adományozható Vas Érdemkereszt és Koronás Vas Érdemkereszt kitüntetések javaslatait gyűjtötte össze. A dokumentumokat végül a bécsi Hadilevéltár vette át. A tisztí kitüntetési javaslatok csoportosítás nélkül, az uralkodó jóváhagyását követően, a Katonai Irodából kerültek a Hadilevéltárba, majd feldolgozásra. 1918 utolsó hónapjai kitüntetési javaslatainak egy része az összeomlás miatt elintézetlen maradt, illetve sem a cs. és kir. hadsereg, sem a m. kir. Honvédség hivatalos *Rendeleti Közlönyében* nem hirdették ki, vagyis a hivatalos elismerés elmaradt. Különösen igaz ez a Hadseregfőparancsnokság által elbírált Koronás Vas Érdemkereszt és Vas Érdemkereszt kitüntetések esetében. A kitüntetési javaslatok ügyintézésének határideje igencsak változó volt, vagyis a javaslat megszületésétől, annak jóváhagyásától a *Rendeleti Közlönyben* történt kihirdetésig rosszabb esetben akár több hónap is eltelhetett. Sőt, a világháborút követő források szerint az elbírált kitüntetések körülbelül 30%-a, főleg a Monarchia összeomlása miatt, nem is jelent meg a közlönyökben.⁵ Az esetek többségében azonban a folyamat néhány hét alatt lezajlott. Persze az is előfordulhatott, hogy az adományozást adminisztrációs hiba folytán egyáltalán nem hirdették ki a *Rendeleti Közlönyben*.

A javaslatok levéltári feldolgozására a bécsi Hadilevéltár 1916-ban külön részleget hozott létre Új kitüntetési osztály elnevezéssel. A munka során különválogatták a tisztí és a legénységi javaslatokat. A javasolt személyekről kartonokat vettek fel: a kartonon feltüntették a nevet, a rendfokozatot, valamint a csapattest megnevezését, illetve az azonosító számot. A kartonokból végül név szerint betűrendbe sorolt kartotékrendszert alkottak. A kutatás még ma is ennek a kartotékrendszernek a segítségével lehetséges. A kartonok nagy hiányossága, hogy sem az alapvető személyi adatokat (születési hely és év), sem

⁴ HL Levéltár és Múzeum, 107. d./6649/1943. sz.

⁵ HL Levéltár és Múzeum, 107. d. /1929. 6. o.

pedig az elnyert kitüntetés megnevezését nem vezették fel rájuk. Emiatt például a gyakori névvel rendelkezők csak a karton alapján azonosíthatatlanok. Az azonosításhoz mindenféleképpen elő kell venni magát az iratot, ami tíz-husz lehetséges irat esetében igen csak időigényes feladat. Ráadásul az is elég gyakran előfordul, hogy magán az iraton sem szerepelnek a személyi alapadatok, ami azt jelenti, hogy az ilyen javaslatok „tulajdonosainak” azonosítása az iratok alapján sem lehetséges. Az iratokat 50-100-as bontásban iratgyűjtőkbe rakva tárolják. A gyűjtőkhöz általában összesítések is tartoznak, amelyekbe felvették a gyűjtőben szereplő, javasolt személyek neveit, rendfokozatukat, a csapattestületet, valamint a javasolt kitüntetés megnevezését. Külön segítséget jelent, hogy az összesítőben az adott szám mellett azt is megjelölték, ha az irat a két világháború között a budapesti Hadilevéltárba került. A magyar hadilevéltári delegátusoknak ugyanis ekkor még jogukban állt a magyar állampolgárokra vonatkozó javaslatok kiemelése és Budapestre továbbítása. A gyűjtőkben a kiemelés tényét az adott személy neve mellett dátummal és iktatószámmal jelezve tüntették fel. Szerencsére az akkor átadott iratok többsége a Hadtörténelmi Levéltár *I. világháborús kitüntetési javaslatok* gyűjteményében még ma is fellelhető.

A háború során becslések szerint közel 4 millió kitüntetési javaslat⁶ érkezett a Hadilevéltárba, ami persze korántsem az eredetileg keletkezett teljes mennyiség. Mindenestre a fent említett adatok alapján ez azt jelenti, hogy legalább 1 millió 700 ezer legénységi javaslat vár még feldolgozásra. A Hadilevéltárban lévő, említett 270 ezer tiszti javaslat mindegyikét feldolgozták már, kereshetők. Az 1917-ből, illetve 1918-ból származó, feldolgozatlan, meglehetősen nehezen kutatható legénységi anyag mennyisége eléri az 500 dobozt. Az időrendben csoportosított Vitézségi Ermek, illetve a Koronás Vas Érdemkereszt és Vas Érdemkereszt kitüntetések gyűjtött iratanyagához némi segédlet rendelkezésre áll. Nevezetesen az időrendben összerakott és folytatólagosan számozott (például 1/100-1917) gyűjtőkből a bennük lévő katonai alakulatok megnevezéseit kicédulázták. A cédulán feltüntették a folyószámot, valamint az irrattározás idejét is (például k. u. k. 35. Infanterietruppendivision 22/7. 1917). Tehát, amennyiben a keresett kitüntetés adományozási idejét (ez a *Rendeleti Közlönyök* segítségével kideríthető), illetve az adományozási joggal rendelkező parancsnokságot is ismerjük, van esély a sikeres kutatásra. A gyűjtők közt számos, csapattestenként nyilvántartott is található, vagyis a cédulák segítségével ezredekre vonatkozóan is tudunk keresni. Mindez azonban nem azt jelenti, hogy 1917-ben, illetve 1918-ban készült javaslatok ne lennének a feldolgozott, kartotékolt anyagban is.

A Monarchia összeomlásakor a becslések szerint 150-200 ezer javaslat várt jóváhagyásra. Jelentős részük a cs. és kir. hadsereg kötelékében szolgáltakra vonatkozott. Sokak javaslatának ügyintézésébe hadifogságba jutásuk miatt akadt meg. Az érvényes szabályozás szerint ugyanis a hadifogságra jutottak ügyeit a hazatérésüket követő kivizsgálás után lehetett továbbfolytatni. Természetesen a nagyobb számú elintézetlen akta az 1918. nyári és őszi hónapokból származott. Az ügyek továbbvitelére, illetve az elintézetlen javaslatok elbírálására 1919. október 9-én⁷ Bécsben Wolfgang Heller ezredes vezetésével egy bizott-

⁶ Publikationen I. 1953. 100. o.

⁷ Publikationen I. 1953. 103. o.

ságot (Heller-Kommission) állítottak fel. A bizottság három esztendei munkája során 9500, többségében osztrák állampolgár kitüntetési ügyét dolgozta fel.

Egyes kitüntetésekhez meghatározott összegű pénzbeli juttatás is tartozott. A Monarchia összeomlását követően természetesen az utódállamok saját belátásuk szerint szabályozták a juttatás mértékét. Ausztriában az 1918. október 29. előtti adományozott Vitézségi Érmek esetében fizettek úgynevezett érempótlékot. Igaz, csak azok számára, akiknek jövedelme egy bizonyos határt nem lépett túl. Az Anschlusst követően, 1939 nyarán újraszabályozták a kitüntetési pótlékokra vonatkozó eljárást. Ekkortól a Mária Terézia Katonai Rend, valamint az Arany Vitézségi Érem tulajdonosai az adományozási időponttól függetlenül havi juttatásban részesültek. Az Ezüst Vitézségi Érem I. osztályának tulajdonosai éves juttatást kaptak. Az Ezüst Vitézségi Érem II. osztályával rendelkezők 60. életévük betöltésekor meghatározott összegű, egyszeri kifizetésben részesültek. Az Ezüst Vitézségi Érmek esetében csak az 1918. december 1. előtti adományozás után járt a pótlék. A II. világháborút követően az érempótlékok kifizetése megszűnt. Az 1955-ig tartó négyhatalmi megszállás után 1958-ban ismét utat nyitottak az I. világháborús érempótlékok kifizetése előtt. A kifizetések elbírálása, engedélyezése a Védelmi Minisztériumban történt. Ettől az időponttól kezdődően az osztrák költségvetés egészen az utolsó, érempótdíjra jogosult elhunytáig rendszeresen fizette a járadékot. Egy 1999 májusában közzétett összesítés szerint Ausztriában ekkor még 13 személy számára fizettek félévi gyakorisággal I. világháborús Vitézségi Érmek után járó pótlékot. A legidősebb jogosult 103 esztendő, míg a legfiatalabb 98 éves volt. Az Arany Vitézségi Éremnek ekkor már csak egyetlen élő, az Ezüst Vitézségi Érem I. és II. osztályának még 4, illetve 7 élő tulajdonosa volt, a Bronz Vitézségi Érem után pedig 10 fő kapott félévi járadékot. Többen nem csak egy érem után élvezték az ellátást. Az utolsó ausztriai, I. világháborúban kitüntetett vitézségi éremtulajdonos elhunytának időpontjáról nem sikerült információt találni.

A Vitézségi Érmek után Magyarországon is fizettek úgynevezett érempótdíjat. Már a világháború alatt, 1914 szeptemberében az Arany Vitézségi Érem után havi 30, az I. osztályú Ezüst Vitézségi Érem után 15, míg a II. osztályú Ezüst Vitézségi Érem után 7 korona 50 fillér járt. 1923-ban az ország súlyos anyagi helyzetére hivatkozva az érempótdíjak folyósítását beszüntették. 1934-ben azonban újra bevezették a pótdíj folyósítását, de újraszabályozott formában: az arany érmeseknek havi 20, az I. osztályú Ezüst Vitézségi Éremmel legalább három alkalommal kitüntetetteknek havi 10, a két alkalommal kitüntetetteknek pedig havi 10 5 pengő volt a juttatása.⁸ A II. világháborút követően az érempótdíjak kifizetését beszüntették, és a rendszerváltást követően sem került napirendre a pótdíjfizetés visszaállítása. Igaz, ekkorra már csak néhány tucatnyi I. világháborús veterán lehetett életben. Pontos szám nem áll rendelkezésünkre. Annyi azonban bizonyos, hogy az utolsó magyar Vitézségi Érem-tulajdonos, egyben az I. világháború utolsóként eltávozott magyar katonája a kiskundorozsmai Molnár Gergely volt, aki 2006-ban hunyt el 109 évesen.

A világháború során a magyar állampolgárságú katonák kitüntetési javaslatai is alapvetően a bécsi Hadilevéltárba kerültek, mivel a m. kir. honvédség önálló levéltárat nem tarthatott fenn.

⁸ *Honvédségi Közlöny*, 1935/17. 165. o.

1915 őszén azonban sikerült elérni, hogy a Honvédelmi Minisztérium 1/a. osztályán⁹ belül megalakulhasson egy levéltári csoport,¹⁰ ahol a honvédség harctéri iratai mellett a kitüntetési javaslatok java részéről is másolatot készítettek, pontosabban inkább csak a fegyvertény leírását, vagyis a kitüntetés indokolását másolták le, a katonai szolgálatra vonatkozó adatokat – sajnos – kihagyták. Ezt követően a honvédség tiszti állományának kitüntetési javaslatai a minisztérium 2., legénységi állományának kitüntetési javaslatai a minisztérium, alapvetően legénységi ügyekkel foglalkozó 3. osztályára kerültek, ahol a *Honvédségi Közlöny*be történő közzétételüket készítették elő. Végül a javaslatokat a bécsi Hadilevéltárba szállították. 1918-tól a Honvédelmi Minisztérium az őrzetében lévő javaslatok nagy részét már nem küldte tovább. E javaslatok a lemásolt anyagokkal együtt a Monarchia összeomlását követően az 1918 novemberében felállított budapesti Hadilevéltár I. csoportjához, vagyis a világháborús iratokkal foglalkozó csoporthoz, azon belül pedig a 4. kitüntetési, később személyügyi nyilvántartó osztályhoz kerültek. Ez az osztály csak a világháborús kitüntetési iratokat gyűjtötte, rendszerezte, valamint a kitüntetésekre vonatkozó megkeresések ügyében járt el. A Hadtörténelmi Levéltár 1926. évi évkönyve¹¹ szerint ekkor még – többnyire feldolgozatlanul – a következő felosztásban őrizte a világháborús kitüntetési javaslatokat: 1917 elejéig a *Rendeleti Közlöny*ben kihirdetett tiszti és legénységi állományúak kitüntetési javaslatainak másolatai; a Monarchia összeomlását követően a bécsi Hadilevéltárból Budapestre küldött, a cs. és kir. hadseregben szolgált magyar illetőségű tiszti és legénységi állomány eredeti kitüntetési javaslatai; a Honvédelmi Minisztériumból küldött legénységi állományúakra vonatkozó eredeti kitüntetési javaslatok; olyan eredeti kitüntetési javaslatok, amelyek elbírálása még kétséges.

A legénységi állomány számára adományozott kitüntetések javaslatai, leginkább az Ezüst Vitézségi Érem II. osztálya, valamint a Bronz Vitézségi Érem esetében csupán „egyenszöveget”, például „Hősies helytállás az ellenség előtt” tartalmaznak, és egy-egy dokumentumra, az említett indoklással akár több tucat kitüntetésre javaslatba hozott katona nevét és születési alapadatait is feljegyezheték. A tiszti javaslatok általában egyetlen személyre és bővebb indoklással készültek, viszont a dokumentumokon csak ritkán tüntették fel a születési alapadatokat, vagyis a születési évet és helyet.

A Hadtörténelmi Levéltárban lévő I. világháborús kitüntetési javaslatok számáról az első adatok 1919 októberéből származnak.¹² Egy jelentés szerint ekkor 66 000 kitüntetési javaslat volt a Levéltár állományában. Az irat pontosabb adatot nem közöl, így azt sem tudjuk, hogy tiszti vagy legénységi javaslatokról van-e szó. Az I. világháborús kitüntetési javaslatokról az első részletes leírás a Levéltár 1926. évi évkönyvében található. A Levéltár ekkor 28 500 honvédtiszt és 25 750 legénységi állományú honvéd kitüntetési javaslatának másolatát őrizte. A cs. és kir. hadsereg kötelékében szolgált tiszteknek 2000, a legénységi állománynak pedig 234 000 eredeti kitüntetési javaslatát kezelte. A legénységi állomány javaslataiból 1926-ra 133 000 okmányt dolgoztak fel. A Honvédelmi Minisztériumból átvett, feltehetően a honvédséghez tartozott 350 000 legénységi kitüntetési javaslatból feldolgozott állapotban ekkor 28 280 darab volt kutatható. Végül körülbe-

⁹ Az I. világháború idején az osztály alapvetően szervezési, kiegészítési és mozgósítási ügyekkel, valamint hadműveleti és hírszerzési adatok gyűjtésével, feldolgozásával foglalkozott.

¹⁰ Történet 2003. 108. o.

¹¹ Évkönyv 1926. 18–19. o.

¹² HL Levéltár és Múzeum 35. d./LT-400/1919. sz.

lül 700 000 lehetett azon kitüntetési javaslatok száma, amelyek végső elbírálása, vagyis a kitüntetés adományozása kétséges volt.¹³

Az 1929-es jelentés szerint a Levéltár őrizetében mintegy 1 millió kitüntetési javaslat lehetett, amelyből 700 000 még feldolgozatlan állapotban volt. A becslések szerint összesen 1,5 millió kitüntetést adományozhattak magyar állampolgárok számára. A bécsi Hadilevéltárban őrzött, magyar állampolgárokra vonatkozó javaslatok száma 1929-ben még 400 000-500 000 db lehetett.¹⁴ Bár a magyar illetőségűek javaslatait a bécsi Hadilevéltár magyar delegációjának tagjai a II. világháború végéig ugyan nem nagy mennyiségben, de folyamatosan küldték Budapestre, a megküldött javaslatok számára vonatkozóan ennek ellenére nincsenek pontos adataink. A Levéltár csupán egyetlen összesített jelentése – az 1933. esztendőre vonatkozó – említi, hogy abban az évben 3400 db javaslat érkezett a bécsi Hadilevéltárból.¹⁵ A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy még mindig több ezer magyar honos katona kitüntetési javaslata lehet a bécsi Hadilevéltárban.

A feldolgozatlan javaslatok rendezése nehezen haladt. A Levéltár vezetése a munka lassúságát a személyügyi nyilvántartó osztály rendkívüli leterheltségével indokolta, amelyet a kitüntetések igazolása iránti kérelmek nagy száma okozott.¹⁶ Az osztály 1934-ben íródott jelentése 860 000 félig rendezett javaslatot említ, vagyis a dokumentumok a kitüntetésre javaslatba hozottak nevei kezdőbetűinek rendjében már lajstromozva voltak, de azon belül az alfabetikus rend még hiányzott. A jelentés beszámol még 680 000, egyáltalán nem rendezett javaslatról, valamint említést tesz 500 000¹⁷ olyan javaslatról, amelyek a Vas Érdemkereszt kitüntetésre vonatkoznak, ám a dokumentumok „teljesen használhatatlan papírhalmazt képeznek”. A jelentés rendezési tervet is tartalmaz, amely szerint a munkát 1945-ig kívánták befejezni. Sajnos, a rendezési munkálatok további alakulásáról a Levéltár fennmaradt dokumentumai nem tesznek említést. Ezért csupán a mai helyzetről tudunk beszámolni. A Hadtörténelmi Levéltár a kitüntetési javaslatokat – hasonlóan a bécsi Hadilevéltárhoz – alapvetően két állagra osztva, tisztii és legénységi kitüntetési javaslatok bontásban, a VII., gyűjtemények elnevezésű fondfőcsoportjában őrzi. A 178 doboznyi tisztii kitüntetési javaslat 44 695 dokumentumot jelent. A legénységre vonatkozó állag 367 dobozában 853 388 javaslat található. A dokumentumok mutatókartonok segítségével kutathatók, vagyis a fennmaradt összes kitüntetési javaslat kutatásra alkalmas, rendezett állapotban van. A számokból látható, hogy a II. világháború során több százezer kitüntetési irat pusztulhatott el.

¹³ Évkönyv 1926. 20. o.

¹⁴ HL Levéltár és Múzeum 107. d./1929. 3. o.

¹⁵ HL Levéltár és Múzeum 107. d./ 84/1934. sz.

¹⁶ Uo.

¹⁷ Vélhetően inkább 50.000 javaslatról lehet szó.

RÖVIDÍTÉSEK

Évkönyv 1926.	M. Kir. Hadtörténelmi Levéltár 1926. évi évkönyve. Budapest, 1926
HL	Hadtörténelmi Levéltár
Levéltár és Múzeum	Hadtörténelmi Levéltár és Múzeum iratai
Publikationen I. 1953.	Publikationen des Österreichischen Staatsarchivs I. Wien, 1953.
Történet 2003.	„Múlt nélkül nincs jövő.” A Hadtörténelmi Intézet és Múzeum története 1918–2003. Szerk. <i>Farkas Gyöngyi, Jankó Annamária, Szijj Jolán.</i> Budapest, 2003.

Gábor Kiss

RECOMMENDATION DOCUMENTS OF WORLD WAR I AUSTRO–HUNGARIAN
DECORATIONS AT THE KRIEGSARCHIV IN VIENNA AND AT THE MILITARY
HISTORY ARCHIVES IN BUDAPEST

(Abstract)

The recent years showed an increasing interest in World War I decoration recommendations besides the casualty reports. In the case of most of the enlisted soldiers, citations are the only documents bearing witness to one's service in the World War. For – as it is a known fact by an increasing number of the people interested in this topic – the death registration sheets of the Hungarian soldiers serving during WWI have been destroyed. Some of the survived decoration recommendations fortunately record the most important personal data (year and place of birth) and the basic army data (year of enlisting, rank, position, starting date of front service) in addition to the description of the heroic deeds. The present paper aims to describe the collections of the *Kriegsarchiv* in Vienna and the Military History Archives in Budapest which are related to World War I decorations.

Gábor Kiss

ÖSTERREICHISCH-UNGARISCHE AUSZEICHNUNGSVORSCHLÄGE IM
ZUSAMMENHANG MIT DEM ERSTEN WELTKRIEG IM KRIEGSARCHIV IN WIEN UND
IM ARCHIV FÜR MILITÄRGESCHICHTE IN BUDAPEST

(Resümee)

In den vergangenen Jahren verstärkte sich neben den Dokumenten über die Verluste zunehmend auch das Interesse für die Dekorationsvorschläge im Zusammenhang mit dem Ersten Weltkrieg. Im Fall der Mannschaft ist nämlich zumeist der Auszeichnungsvorschlag das einzig erhalten gebliebene Dokument über den Dienst im Weltkrieg, weil die Personenstandsurkunden der Soldaten aus Ungarn, die im Laufe des Ersten Weltkriegs Dienst leisteten, vernichtet wurden, was auch dem interessierten Publikum in einem immer breiteren Kreis bekannt ist. Die erhalten gebliebenen Auszeichnungsvorschläge beinhalten im besten Fall neben der Beschreibung der Heldentaten auch die wichtigsten persönlichen Angaben (Geburtsjahr und Geburtsort) sowie die militärischen Grunddaten (Rekrutierungsjahr, Rang, Dienstgrad, Beginn des Dienstes auf dem Kriegsschauplatz). Ziel der vorliegenden Studie ist es, die Sammlungen in Bezug auf die Auszeichnungen des Ersten Weltkriegs vorzustellen, die im Kriegsarchiv in Wien bzw. im Archiv für Militärgeschichte in Budapest aufbewahrt werden.

Gábor Kiss

PROPOSITIONS D'ATTRIBUTION DE DÉCORATIONS DE LA PREMIÈRE GUERRE
MONDIALE DANS LES ARCHIVES MILITAIRES DE VIENNE ET LES ARCHIVES
D'HISTOIRE MILITAIRE DE BUDAPEST

(Résumé)

Outre les documents des pertes, les propositions d'attribution de décorations de la Première Guerre mondiale ont suscité toujours plus d'intérêt ces dernières années. Pour les simples soldats, la proposition d'attribution d'une décoration est généralement le seul document conservé qui témoigne de leur service, car les fiches d'état-civil des soldats de la Première Guerre mondiale ont été détruites. D'ailleurs, ce fait est de plus en plus connu par les amateurs d'histoire. Si nous avons de la chance, les propositions d'attribution de décoration conservées contiennent, outre la description des exploits, certaines données personnelles (année et lieu de naissance) et militaires importantes (année de recrutement, grade, affectation, date de début du service sur le front). Cette publication a pour but de présenter les collections concernant les décorations de la Première Guerre mondiale qui sont conservées aux Archives militaires de Vienne et aux Archives d'Histoire militaire de Budapest.

Габор Кишиш

ПРЕДЛОЖЕНИЯ АВСТРО-ВЕНГЕРСКИХ НАГРАЖДЕНИЙ В I. МИРОВОЙ ВОЙНЕ
В ВЕНСКОМ ВОЕННОМ АРХИВЕ И В БУДАПЕШТСКОМ ВОЕННО-ИСТОРИЧЕСКОМ
АРХИВЕ

(Резюме)

В последние годы наряду с документами о потерях всё больший интерес проявляется в отношении предложений по награждениям в Первой Мировой Войне. В случае рядового состава, это предложение по награждению в большей части, единственный сохранившийся документ о военной службе в мировой войне. Ведь – это также становится известно широкому кругу интересующейся публики – бланки метрических свидетельств венгерских солдат, служивших в ходе Первой Мировой Войны были уничтожены. Оставшиеся предложения по награждениям в удачных случаях кроме описания героических поступков сообщают об важных персональных (год и место рождения) и военных базовых данных (год призыва в армию, воинское звание, должность, начало фронтовой службы). Целью настоящей статьи является представление сборников награждений Первой Мировой Войны, которые хранятся в венском Военном Архиве и в будапештском Военно-Историческом Архиве.